

експертизи, аналіз відкритих джерел, свідчення потерпілих і свідків, а також матеріали, зібрані міжнародними місіями. Водночас особливе значення має забезпечення належності, допустимості та достовірності доказів, адже будь-яке порушення процедурних вимог може поставити під сумнів їхню доказову силу в міжнародних судових інституціях.

Розслідування злочинів проти людяності має стати прикладом утвердження принципу невідворотності покарання незалежно від політичного статусу чи посадового становища винних осіб. Ефективне притягнення до відповідальності має не лише відновити справедливість і права потерпілих, але й зміцнити міжнародний правопорядок, запобігти повторенню подібних злочинів у майбутньому та відновити довіру до міжнародних інститутів правосуддя.

Отже, злочини проти людяності є найтяжчою формою посягання на фундаментальні цінності людства, а їх розслідування і покарання винних є ключовими завданнями як національних, так і міжнародних правових систем. Український досвід документування, розслідування та правової оцінки таких діянь уже сьогодні формує новий етап розвитку міжнародного кримінального права, сприяє зміцненню принципів верховенства права.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду : Статут; Міжнародні суди від 17.07.1998 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_588?utm_source=chatgpt.com#Text.

3. Українська правда. «Міжнародний кримінальний суд у Гаазі видав ордер на арешт Путіна». 17 березня 2023 р. URL: https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/03/17/7393946/?utm_source=chatgpt.com.

Славс Юрій Леонідович,
адвокат

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМАЛЬНО-ЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Вчення про Закон України про кримінальну відповідальність, поряд з вченням про кримінальне правопорушення та вченням про його склад, є всезагальним і фундаментальним правовим інститутом у межах загальної частини кримінального права. Одним із аспектів вчення про Закон України про кримінальну відповідальність є питання про класифікацію вказаних Законів на певні різновиди за визначеною правовою ознакою (критерієм).

Так, положення частин 2 та 5 статті 3 Кримінального Кодексу України [1] (далі за текстом – КК України) передбачають юридичну дефініцію – Закони України про кримінальну відповідальність. Оскільки, в даному випадку кримінально-правовий термін – Закони України про кримінальну відповідальність, визначається називному відмінку, в множині, вбачається, що категорія «Закони України про кримінальну відповідальність» є родовим поняттям, яке поділяється на декілька видів. Про які буде зазначено нижче за текстом даної наукової розвідки. Також, саме з цієї причини дефініція – Закони України про кримінальну відповідальність, вказується в назві даного наукового пошуку.

Звертаємо увагу на те, що КК України, хоча і не містить окремої правової норми щодо класифікації Законів України про кримінальну відповідальність, проте, таку класифікацію можливо здійснити із урахуванням формально-логічного тлумачення норм КК України, передусім, норм частини 6 статті 3 КК України. Крім того, звертаємо увагу на те, що назва Розділу II Загальної частини КК України – Закон про кримінальну відповідальність.

Таким чином, систему Законів України про кримінальну відповідальність становлять саме окремі Закони України про кримінальну відповідальність, які є складовими частинами (елементами) Законодавства України про кримінальну відповідальність (вказана дефініція прямо вказується в назві статті 3 КК України – Законодавство України про кримінальну відповідальність).

Зазначаємо, що основоположним галузевим законом про кримінальну відповідальність є саме: КК України, який і є законодавством України про кримінальну відповідальність у розумінні положень частини 1 статті 3 КК України.

Одночасно з цим, приписи частини 6 статті 3 КК України передбачають, що: Зміни до законодавства України про кримінальну відповідальність можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та/або до кримінального процесуального законодавства України, та/або до законодавства України про адміністративні правопорушення.

Із урахуванням того, що в тексті диспозиції частини 6 статті 3 КК України, зазначається формулювання: «та/або», можливо обґрунтовано дійти висновку стосовно того, що в даному випадку, застосовано логічну формулу у вигляді несупоряданої (слабкої) диз'юнкції. У зв'язку з цим, слід зауважити те, що Закон про внесення змін до КК України стосується саме КК України.

Внаслідок чого, можливо дійти висновку відносно того, що в кожному варіанті логічного співвідношення між різними видами законодавств, про які зазначається в тексті диспозиції частини 6 статті 3 КК України буде наявна вказівка саме на КК України, як на юридичний акт до якого власне і вносяться зміни.

При цьому, логічне співвідношення між різними видами законодавств без наявності прямої вказівки саме на КК України, в даному випадку, не буде в повній мірі відображати розуміння вищевказаної кримінально-правової норми, із урахуванням її тлумачення, як Закону про внесення змін саме до КК України.

Таким чином, із урахуванням норм частин 1 та 6 статті 3 КК України можливо визначити два найбільш типові (узагальнені) види Законів України про кримінальну відповідальність (як родове поняття), а саме: 1) КК України, тобто, КК України, який набрав чинності 01 вересня 2001 року та який діє станом на теперішній час, із урахуванням змін і доповнень до нього; 2) Закони України про внесення змін до КК України.

Вбачається, що вказані два види Законів України про кримінальну відповідальність, можуть розглядатися в якості Законодавства України про кримінальну відповідальність у широкому розумінні. Оскільки: 1) норми частини 6 статті 3 КК України, прямо передбачають, що складовою частиною законодавства України про кримінальну відповідальність є, в тому числі, Закони про внесення змін до цього Кодексу; 2) згідно норм частини 2 статті 3 КК України, вказані Закони України про кримінальну відповідальність є такими, що прийняті після набрання чинності цим Кодексом і включаються до нього після набрання ними чинності; 3) обидва види вказаних Законів мають доктринальний та нормативно-правовий взаємозв'язки між собою.

Натомість, власне та безпосередньо КК України, доцільно розглядати в якості Законодавства України про кримінальну відповідальність у вузькому розумінні. Так, приписи частини 1 статті 3 КК України, встановлюють правило згідно якого: Законодавство України про кримінальну відповідальність становить саме: КК України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права.

У свою чергу, царину Законів України про внесення змін до КК України (як родове поняття), в залежності від найменувань та кількості галузей законодавства до якого внесено зміни можливо класифікувати на такі види Законів України про внесення змін до КК України, про які зазначено в положеннях частини 6 статті 3 КК України:

1) Закони України про внесення змін безпосередньо та тільки до КК України;

2) Закони України про внесення змін, як до КК України, так і до кримінально-процесуального законодавства України;

3) Закони України про внесення змін, як до КК України, так і до законодавства України про адміністративні правопорушення;

4) Закони України про внесення змін, як до КК України, так до кримінально-процесуального законодавства України, а також і до законодавства України про адміністративні правопорушення, одночасно.

Разом з цим, звертаємо увагу на те, що КК України прямо не передбачає, хоча і прямо не забороняє, можливість внесення змін до

КК України, Законами України про внесення змін, як до КК України, так і до іншого законодавства України (аніж, вищезазначені види Законодавства України: про кримінальне провадження, про адміністративні правопорушення).

Вбачається, що таким іншим Законодавством України може бути, зокрема, фінансове (в тому числі, податкове) Законодавство України, екологічне (в тому числі, земельне) Законодавство України. Особливу увагу, в даному випадку, слід звернути на Закони України, які встановлюють правовий статус судових, правоохоронних і правозастосовних органів й одночасно з цим містять положення щодо внесення змін до КК України.

Вбачається, що вказані Закони України також можуть розглядатися в якості Законів про кримінальну відповідальність у разі, якщо ними передбачаються, зокрема, зміни до КК України. Таким чином, вищевказані два види Законів України про внесення змін до КК України, які прямо не передбачені нормами частини 6 статті 3 КК України є такими Законами України, що жодним чином не суперечать, а значить у повній мірі відповідають приписам КК України.

Із вищеперелічених варіантів логічного співвідношення внесення змін до Законів (зокрема, до КК України), вбачається, що в кожному із них наявний КК України, що наближає такі варіанти співвідношення до слабкої диз'юнкції в логіці. Крім того, враховуючи те, що один із варіантів логічного співвідношення юридичних актів, якими вносяться зміни до КК України, передбачає, як окремий вид Законів, саме Закон України про внесення змін безпосередньо та тільки до КК України (без внесення змін до іншого законодавства), вбачається, що в даному випадку наявна саме логічна диз'юнкція.

При цьому, вказаний тип логічної диз'юнкції можливо визначити, як змішана диз'юнкція (котра відрізняється від слабкої й сильної диз'юнкцій). Логічна сутність змішаної диз'юнкції буде полягати в тому, що один із її елементів, у даному випадку, Закон про внесення Змін до КК України буде наявним самостійно (в однині) або разом із іншими елементами (в множині), в якості одного із видів Закону про внесення змін до КК України.

Також, необхідно зазначити, що Закони України про кримінальну відповідальність можуть розглядатися, як у загально-нормативному розумінні, тобто, як певний юридичний акт, передусім, КК України; так і в конкретно-нормативному розумінні, тобто, як певна окрема норма (стаття, частина статті) КК України.

Таким чином, в даному доктринальному пошуку, має місце дослідження застосування формально-логічного методу в кримінальному праві, як в одній із сфер юридичної науки. Так, у даному випадку, формально-логічний метод дослідження застосовується із урахуванням вчення про логічну класифікацію та вчення про логічні співвідношення між поняттями в складному судженні (передусім, у виді змішаної диз'юнкції, як окремому виді логічної диз'юнкції).

Список використаних джерел

1. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Єременко Наталія Андріївна,

курсант Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поштаренко Інна Валеріївна,

доцент кафедри кримінального права

Національної академії внутрішніх справ,

доктор філософії

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торгівля людьми є одним із найтяжчих кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи, що посягає на фундаментальні права людини. Вона має складну структуру, багатокомпонентний зміст та значну латентність, що істотно ускладнює її виявлення і кваліфікацію. У сучасних умовах збройної агресії проти України проблема протидії торгівлі людьми набуває особливої актуальності, адже воєнний стан створює передумови для збільшення кількості потенційних жертв, ускладнює діяльність правоохоронних органів і породжує низку нових викликів для провзаємодійної практики.

Кримінально-правове регулювання відповідальності за торгівлю людьми закріплене у статті 149 Кримінального кодексу України, яка визначає цей злочин як здійснення будь-якої незаконної угоди щодо людини, пов'язаної із її вербуванням, переміщенням, переховуванням, передачею або одержання з метою експлуатації [1]. До таких дій належать випадки використання примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого. При цьому експлуатація може мати різні форми, такі як: використання в порнобізнесі, примусова праця або примусове надання послуг, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, примусове одруження тощо. Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, а також корисливими мотивами.

В умовах воєнного стану кваліфікація торгівлі людьми ускладнюється рядом об'єктивних факторів. Насамперед, суттєво змінюється соціально-правовий контекст: частина населення переміщується як усередині країни, так і за її межі, що створює ситуації підвищеної вразливості. Такі обставини ускладнюють встановлення факту добровільності переміщення осіб, що є ключовим елементом для розмежування законної допомоги у виїзді за кордон та протиправної діяльності, спрямованої на експлуатацію.